

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905. Andra Kammaren. N:o 10.

Fredagen den 10 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammaren.

Därvid anförde:

Herr Staaft: Herr talman! Då Kungl. Maj:ts väntade rösträttsproposition nu är framlagd, skall jag anhålla om kammarens uppmärksamhet för några få minuter för att uttrycka min mening i ett och annat afseende om densamma.

Jag ber då först att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få hembära en, såsom jag tror, af många af mina meningsfränder delad erkänsla för den mycket utförliga, mycket ingående och mycket ifriga granskning han underkastat den motion, som vid förra riksdagen framlades af liberala samlingspartiet. Ty denna energiska granskning gör, att man med tämligen stor säkerhet torde kunna säga, att för den händelse de anmärkningar, som herr statsrådet har trott sig kunna och böra framställa mot motionen, skulle kunna segrande vederläggas, så torde därigenom motionen hafva vunnit det ytterligare stöd, som ligger i att den genomgått en sådan på en gång sakkunnig och mycket intresserad granskning.

Här kan naturligtvis icke vara tillfället att ingå i ett bemötande af de anmärkningar, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har riktat mot denna motion. Därtill torde ju alltid komma att bli tillfälle i sinom tid. Men jag har velat uttala detta särskildt därför, att omständigheterna gjort, att denna motion, som i det hela taget blef basis för Andra Kammarens beslut vid förra riksdagen, icke hade förut genomgått något slags departemental

Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)

eller liknande granskning, utan var ett verk af enskilda motionärer. Det är därför värdefullt, att den nu genomgått sådan granskning. I ett afseende nödgas jag emellertid bestämdt framhålla, att herr statsrådet har mycket starkt missuppfattat just dessa motionärers mening. Han framställer i sin motivering det påståendet, att en grupp i Andra Kammaren, hvilken han beskriver så, att man ej kan fatta annat, än att han just därmed menar dessa motionärer, skulle ha, såsom han uttrycker det, »påyrkat» proportionella val äfven till Första Kammaren. Om herrarna behaga återkalla i sitt minne motiveringen till motionen, så erinna sig herrarna nog, att däruti uttalas såsom ett första villkor för att ens kunna tänka på proportionella vals införande till Andra Kammaren, att sådana äfven infördes till Första. Efter det detta blifvit utsagdt, gjordes gällande en hel del stora betänkligheter mot de proportionella valen, alldeles oafsedt om det villkoret kunde bli uppfyllt eller icke. Och slutligen yttrade motionärerna, att man ju kan hysa sympatier för själfva grundtanken i de proportionella valen, men framhöllo tillika, att en sådan nyhet torde böra experimenteras på ett mindre område till att börja med än de politiska valen, samt att, först sedan metoden efter hand kunde arbeta sig fram och vinna sympatier och godkännande vid sådana mindre val, först då kunde tiden vara kommen att *möjligen* tänka på dess upptagande vid de politiska valen.

Såsom herrarna fima, är det en alldeles oriktig framställning, då herr justitieministern nu säger, att motionärerna »påyrkat» proportionella val till den Första Kammaren. Detta ligger icke i deras motion. Det var ett par enskilda motionärer från denna kammare, som gjorde ett sådant yrkande.

I det sammanhang emellertid, då herr justitieministern yttrar sig angående proportionella val till Första Kammaren, hvilka af honom mycket skarpt afvisas i denna motivering, mycket mer skarpt än i den motivering, som han lät åtfölja förra årets proposition, gör han ett uttalande, som synes mig från min ståndpunkt på samma gång så oriktig och så öfverraskande, att jag anser ett ofördröjligt uttalande däremot vara påkalladt. Herr justitieministern yttrar nämligen på sid. 14: »Man torde snarare kunna säga, att de, som nu i sammanhang med införande af allmän rösträtt påyrka bibehållandet af majoritetsvalen eller införandet af proportionella val äfven till Första Kammaren, vilja i fråga om maktfördelningen mellan kamrarna åstadkomma till Andra Kammarens fördel en större rubbning, än som ensamt af rösträttens utvidgning bör blifva en följd.» Jag kan för min del omöjligen godkänna hela den tanke, som ligger till grund för detta yttrande, en tanke, som synes mig vara den, att det skulle finnas något slags nödvändighet att vid ändringar, som icke direkt beröra kamrarnas inbördes maktställning, upprätthålla principen om att denna maktställning icke får eller icke mer än till en viss grad får på något indirekt sätt rubbas. Om man läser motiveringen till förra årets rösträttsproposition, så finner man däraf, att det omöjligen kan vara någon fruktan för samhällsfarliga beslut

och åtgärder, som har ledt herr justitieministern till denna uppfattning om jämvikten uti kamrarnas maktställning, ty där heter det i herr justitieministerns principuttalande angående den politiska rösträtten: »Det ofta hörda talet åter, att den allmänna rösträtten i andra länder visat sig vara samhällsfarlig, har, så vidt jag har mig bekant, ej bestyrkts af erfarenheten från dessa länder. Den allmänna rösträtten har icke framkallat några häftiga omstörtningar; den har snarare förekommit dem.» Då man nu erinrar sig, att i snart sagdt alla de länder, från hvilka herr justitieministern hämtat denna erfarenhet, valen till hvad som motsvarar vår Andra Kammare föresiggå efter majoritetsprincipen; då man vidare erinrar sig, att i snart sagdt alla dessa länder öfverhuset, där det finnes sådant, intager en långt mindre mäktig och långt mera tillbakaskjutet ställning, än hvad som fallet är i vår Första Kammare, så måste man väl inse, att det omöjliga kan vara någon farhåga för samhällsvådliga beslut, som ledt herr justitieministern till det uttalande i hans nu afgifna motivering, som jag nyss uppläste. Vid sådant förhållande ledes man till den tanken, att det skulle finnas någonstädes uttaladt i vår statsförfattning någonting, hvarpå ett sådant uttalande kunde stödjas, att det sålunda kunde vara ett frångående på något sätt af statsförfattningens principer, som herr justitieministern härvid varnade för. Men för min del vågar jag bestrida riktigheten af en sådan åsikt. Maktfördelningen mellan kamrarna stadgas i vissa grundlagsparagrafer, valrätten till kamrarna stadgas i vissa andra grundlagsparagrafer; möjligheten till ändring af grundlagsstadgarna angifves slutligen i ännu vissa andra af grundlagens bestämmelser. Något sådant sammanhang mellan dessa olika bestämmelser finnes icke som att t. ex. en ändring, åstadkommen på grundlagsenligt sätt i fråga om valrätten, icke skulle kunna ske, för den händelse något visst särskildt maktläge mellan kamrarna därigenom rubbades.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på denna mening, därför att den synes mig utgå från en fullkomligt oriktig åskådning rörande vår statsförfattning; och jag kan tillägga, att den framstår, tillika med åtskilligt annat, såsom ganska stridande mot grundtanken i herr justitieministerns motivering af förra årets rösträttsproposition.

Då ett regeringsförslag framlägges i en viktig samhällsfråga, så kan det vara så, att den, som bär det förnämsta ansvaret för detsamma, hyser den fasta och orubbliga öfvertygelsen, att på detta sätt och endast på detta sätt kan frågan lyckligen lösas. I sådant fall är det tydligt, att han räknar icke mycket med majoritet och minoritet, utan han försöker att — huru många eller få han än kan räkna på att få med sig — verka för sin åsikt och för sitt förslag.

Man finner emellertid, att justitieministern har tagit hänsyn till och sökt göra sig en föreställning om utsikterna för detta förslags framgång i kamrarna — det framgår tydligt af motiveringen. Jag tror nog också, att det är mycket riktigt att i sådana frågor taga andra hänsyn än till sin egen personliga öfvertygelse. Men justitieministern har därvid gjort reflexioner om hvad som vid förra riksdagen inträffade, om de beslut, som då fattades af hvardera kam-

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammaren.
(Forts.)

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammaren.
(Forts.)

maren, och beträffande dessa reflexioner skulle jag hafva en och annan erinran att göra. Jag tror icke, att det i ett sådant ärende som frågan om en väsentlig ändring af den politiska valrätten till denna kammare är fullt riktigt att utan vidare liksom sammanslå kamrarnas röstetal och gifva en större majoritet i Första Kammaren för regeringens (modifierade) förslag lika värde som en mindre majoritet i Andra Kammaren *mot* samma förslag. Jag tror också, att det skulle ha varit lyckligt, ifall justitieministern icke uteslutande fäst sig vid röstetalet, utan äfven tagit i öfvervägande hvad som förekom under debatten. Han skulle då hafva funnit, att den lilla majoriteten i Andra Kammaren var en om den kungl. propositionens olämplighet öfvertygad majoritet; men den stora minoriteten i Andra Kammaren var icke en om den kungl. propositionens lämplighet öfvertygad minoritet.

Men slutligen tror jag, att herr justitieministern både kunde och borde hafva tagit hänsyn till någonting annat än kamrarnas omröstning och de åsikter, som uttalades i kamrarna. Jag tror, att det på intet sätt strider emot, utan tvärtom i hög grad öfverensstämmer med en verklig statskloket att i fråga om ett så ingripande spörsmål, ett så för alla intresserande och viktigt spörsmål som den politiska rösträttens utsträckning taga hänsyn äfven till en annan mening — meningen utom Riksdagen, *den stora folkmeningen*. Denna folkmening är icke för den kungl. propositionen. Denna folkmening står mycket bestämdt emot de proportionella valen och önskar mycket bestämdt den allmänna rösträtten, fotad på i hufvudsak enmansvalkretsar. Denna folkmening borde justitieministern icke helt och hållet hafva underlåtit att taga hänsyn till: och då han ej har gjort det, måste andra försöka att — på det sätt, som i Riksdagen är möjligt — framhålla, att den är en viktig faktor, som vi icke få förbise.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att denna fråga äfven bör ses emot bakgrunden af 1901 års härordningsförslag. *Då* var det en af förutsättningarna för bifall till härordningen i denna kammare, att den politiska rösträtten skulle väsentligt utsträckas, och från regeringens sida gafs det löften i denna såväl som i andra riktningar.

Denna förutsättning synes mig nu vara rubbad. Löftet, det försöktes att infrias året därpå, 1902. Men det rösträttsförslaget föll. Det föll ingalunda därför att det var några småsaker, som vidhänge detsamma, såsom förslaget att gift man skulle hafva 2 röster, m. m. Det föll snarare därför att det icke öfverensstämde med förutsättningarna hos Andra Kammaren till bifall af härordningens genomförande.

Då kom där 1902 års rösträttsproposition, och medan den behandlades, uppträdde en politisk prelat och en mångfrestande politisk man, som kastade fram ordet »proportionella val»! Det var första gången detta ord nämndes inför representationen i fråga om representationsförändring. Det hade förut varit nämndt till utskotts-

val, men aldrig förr om rösträttsförändring. Men det uttalades endast som en möjlighet, som en dunkel eftersats i en ännu dunklare skrifvelse — en skrifvelse, om hvilken den ene förslagsställaren förklarade, att den till intet förband. Denna skrifvelse förklarades af många ledamöter i båda kamrarna för att icke ens vara allvarligt menad.

Under sådana förhållanden framkom förra årets rösträttsförslag om proportionella val. Nu hafva vi det återigen, för andra gången. Nu är det uppbyggt på denna dunkla skrifvelse; och det är ett förslag, som tager tillbaka med den ena handen hvad det ger med den andra. Det anser jag för min del ej vara rätt eller värdigt Kungl. Maj:ts regering. Jag anser, att nationen — oafsedt om man intager den ena eller den andra ståndpunkten — har rätt att begära ett rösträttsförslag, som är i konsekvens med hvad Riksdagen eller åtminstone denna kammare betraktat som sin förutsättning för härordningens antagande och hvad Kungl. Maj:ts regering vid samma tillfälle har lofvat. Nu håller jag det emellertid för otänkbart, att Andra Kammaren kan frångå hvad som år 1901 var dess förutsättning för bifall till härordningen, och jag håller det äfven för otänkbart, att Andra Kammaren skulle bortse från att regeringen icke håller afgifna löften.

Jag skulle kunna citera hvad dåvarande statsministern uttalade under debatten i Andra Kammaren. Han gaf bestämda löften, han gaf till och med en antydning om att han för sin personliga del var för en utsträckning af rösträtten till kvinnor.

Dessa löften synas mig böra fasthållas såväl af kammaren som af Kungl. Maj:ts regering, oafsedt om där äro personalförändringar i båda. —

Till sist vill jag yttra några ord om den vid det kungl. förslaget fogade vallagen. Det säges, och det kan sägas, att denna är så enkel. Ja, mycket kan sägas, men det är därför icke säkert, att det håller streck. Den är icke enkel; den kan icke tillämpas med lätthet hos de stora breda lagren. Den är tung, svår att arbeta med: den kostar folk mycket både penningar och besvär. Den är olämplig och har ett grundfel, till hvilket jag framdeles skall återkomma.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Då vi nu från regeringen hafva fått att behandla ett förslag till lösning af en utaf landets viktigaste frågor, ber jag ur arbetaresynpunkt få säga några ord med anledning af det framlagda regeringsförslaget.

Utaf justitieministerns bemötande af dels de motioner, som väcktes, dels den debatt, som fördes om denna sak under föregående riksdag, tycks det framgå, att det äfven nu vore den förnämsta saken vid lösningen af denna landets viktiga fråga att få det lilla fåtalets intressen företrädda på den stora massans bekostnad. Det säges, att vi skulle få omkring 1,000,000 väljare till Riksdagens Andra Kammare, och därför att af dessa 1,000,000 personer de öfriga genom sin massa skulle nedtrycka de 200 tusen, eller (som man slutligen

*Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammaren.
(Forts.)

kommer till) endast 100 tusen af de bäst situerade samhällsmedborgarne — just därför skulle vi vara tvungna att tillgripa det proportionella valsystemet — och endast (enligt justitieministerns mening) tillgripa det till Andra Kammaren!

Det påstås, att frågan om proportionella vals tillämpning till Första Kammaren icke alls har något sammanhang härmed. Men då Första Kammaren fortfarande skulle sitta inne med samma makt som hittills gentemot Andra Kammaren, då kan jag icke förstå, hvarför icke den proportionella valmetoden — om den nu skall tillämpas — icke bör användas på båda kamrarna.

Jag tror icke jag gör mig skyldig till någon öfverdrift, om jag säger, att dessa 100,000, som här anförts såsom de bäst situerade samhällsmedborgarne, så godt som ensamma välja Första Kammaren. Är då tillika Första Kammaren, enligt grundlagen, berättigad till veto gentemot Andra Kammaren, hvarför då för dessa 100,000 göra ytterligare ett undantag, ytterligare ett privilegium? På samma gång de genom Första Kammaren fortfarande skulle utöfva sin makt i den lagstiftande församlingen, skulle beredas dem tillfälle att bli proportionsvis företrädda äfven i Andra Kammaren, som därigenom i alla viktiga frågor måhända skulle komma att gå samman med den Första.

Söker man lösa rösträttsfrågan i enlighet med denna uppfattning, är det min lifliga öfvertygelse, att det lugn, som man väntar ute i landet, fullständigt kommer att utebli. Om man löser en sådan viktig fråga emot de breda lagrens önskingar och berättigade fordringar, då har man *icke* löst den, då endast framkallar man hos dessa breda lager en allt större och större rörelse, hvars fordran måste bli en *författningsrevision*.

Vi socialdemokrater, hvilka man afser att genom de proportionella valen utestänga från alltför stort inflytande, vi socialdemokrater skulle dock icke vara rädda för dessa proportionella val, vi skulle nog försöka att komma till rätta med dem. Men det vill jag säga, att tillämpningen af dessa val kommer att förbruka oerhörda summor utaf folkets surt förvärfvade slantar just för att sätta valmaskineriet i gång.

Jag tror därför, att man löser rösträttsfrågan på ett bättre och lämpligare sätt genom att tillgodose folkets önskningsmål och utan att göra denna lösning så invecklad, som här är fallet.

Herr Lindhagen: Jag har begärt ordet endast för att få tillfälle att framhålla en särskild synpunkt, som icke förut framhållits under debatten, men till hvars framhållande den kungl. propositionen ovillkorligen ger anledning.

Såsom redan af en föregående talare påpekats, så var det i sammanhang med den allmänna värnpliktens införande, som det utlofvades en utvidgning af rösträtten till Andra Kammaren. Men det var då icke alls fråga om proportionella val. Först då härordningen var genomförd, var det som, ursprungligen från förstakammarhåll, denna nya tanke upptogs.

Orsaken hvarför nu ifrån deras sida, som stå på samma ståndpunkt som jag, denna tanke så lifligt bekämpats efter måttet af våra krafter, har varit den, att Första Kammaren redan är en oproportionerlig representation för ett fåtals intressen och att det då icke går för sig, om man vill grundlägga en ny anordning af rösträtten på en rättvis grund, att införa äfven till Andra Kammaren en del af denna intresserepresentation.

Nu säger Kungl. Maj:t i sitt förslag, att det är alldeles orimligt begärdt, att man skulle införa proportionella val äfven till Första Kammaren nu, ty det går icke. Men det ha vi heller icke sagt. Därför att det icke går, därför skola vi icke införa sådana val till Andra Kammaren förr än den tiden kommer. Det är min ståndpunkt och många med mig.

Jag vill påpeka, att när saken först kom före i Andra Kammar-
aren, så bröto sig naturligtvis meningarna om dessa två nya och olika principer. Då Kungl. Maj:t år 1896 framlade sin rösträttsproposition, så finner man af den motivering, som Kungl. Maj:t då hade, att han ställde sig alldeles afvisande mot tanken på allmän rösträtt. Men några få år efteråt eller i föl uttalade Kungl. Maj:t under samma statsministers ledning en alldeles motsatt uppfattning uti denna fråga. Det var då mången, som i likhet med mig hyste den uppfattningen, att själfva motiveringen, som då användes, innefattade en helt ny syn på dessa saker. Motiveringen ansåg man var egentligen justitieministerns och innefattade hans personliga åsikt; och däremot var det först när man kom till själfva klämman, som man fann, att där införts denna garanti, eller detta neutraliserande af reformen, som heter proportionella val till Andra Kammaren.

Nu har situationen förändrats, ty i den rösträttsproposition, som nu föreligger, finner man, att hela regeringen så att säga ryckt in äfven i själfva motiveringen. Och jag finner icke detta så underligt, ty det är nog så, som en talare yttrade vid slutet af förra årets rösträttsdebatt, att »nu gäller det». I detta afseende har regeringen bland annat dels sagt något, som visserligen är uppriktigt, men kanske icke så klokt från dess sida, dels begått ett förbiseende och dels slutligen sökt vara mycket klok.

Regeringen har nu öppet erkänt och på två ställen uttalat, att hon icke kan godkänna sådana sträfvanden, som skulle leda till att på något sätt rubba maktförhållandet mellan båda kamrarna. Däri se vi således den riktiga grunden framförd, hvarför man vill ha proportionella val till Andra Kammaren. Detta är ärligt, men kanske obetänksamt från regeringens sida.

Vidare har regeringen enligt min uppfattning begått ett förbiseende. Det står nämligen uti propositionen, att man med orätt talar om, att de »burgna» klasserna genom proportionella val till Andra Kammaren skulle få ett afsevärdt nytt inflytande äfven i denna kammare. Nej, säger Kungl. Maj:t, de statistiska siffrorna visa, att så icke är förhållandet, ty de burgnare klasserna representera endast en försvinnande ringa bräddel af befolkningen. Ja, hvarför är man då så angelägen, så ytterligt angelägen om proportio-

*Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

*Remiss af
propositionen
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

nella val till Andra Kammaren? Jo, det är därför att det icke är de statistiska siffrorna, som rösta till Andra Kammaren, utan det är människorna, som rösta. De statistiska siffrorna kunna ge en god ledning i vissa afseenden, men de ge icke någon ledning om utfallet af röstetalen. De burgna klasserna draga med sig en hel mängd röster från annat håll. Detta ligger i sakens natur och så har skett i alla tider och i alla länder. Då samhällsutvecklingen går, såsom t. ex. i Norrland, därhän, att de stora kapitalstarka bolagen bli ägare till själva jorden, så komma vasaller i stort antal att kommenderas upp att rösta, därför att de äro beroende af dessa kapitalstarka sammanslutningar. Så sker redan nu och skulle ännu mer blifva fallet med den nya ordningen, som särskildt uppfordrar därtill. Det är således ett förbiseende att såsom här i Kungl. Maj:ts proposition endast resonera med statistiska siffror.

Men Kungl. Maj:t har också sökt vara mycket klok. Det är icke förra årets justitieministers idealitet, som kommer fram, det är regeringens oportunitetspolitik, som kommer fram. Det står nämligen på sidan 8 i den kungliga propositionen: »En naturlig önskan hos den samhällsklass, som hittills varit talrikast representerad i Andra Kammaren, att varda tillförsäkrad det inflytande, som rättvisligen bör tillkomma den, skall ock, det är min öfvertygelse, leda därtill, att ett på allmän rösträtt grundadt förslag, som ej är förenadt med proportionellt valsätt, svärigen kan väntas blifva antaget åtminstone under den närmaste framtiden.» Ja, där har Kungl. Maj:t vädjat till landtmännens i Andra Kammaren intressen, vädjat utan motivering, vädjat rätt och slätt såsom till ett gifvet faktum att, såsom det ibland heter, de proportionella valen skulle sopa bort landtmännen från Andra Kammaren. Det är alldeles samma metod, som nu börjar från bolagens sida göra sig gällande i Norrland. Sägverksintressena där ha hittills icke i allmänhet utöfvat något bestämmande inflytande på val af representanter till Andra Kammaren, men man förstår att genom proportionella val skulle man kunna få ett sådant inflytande.

Det är icke nog med att Första Kammaren i stort sedt står på dessa intressens sida, det är icke nog med att de pläga röna bistånd från många landshöfdingestolar, det är icke nog med det för dem gynnsamma förhållandet, att regeringen åtminstone hitintills föga förstätt att beakta den djupt liggande sociala fråga, som har sin grund däri att folket förlorar besittningsrätten till jorden. Dessutom vill man nu genom proportionella val endast till Andra Kammaren beröfva denna landsända för all framtid det enda stöd den har i den nästan enhälliga oppinionen från denna landsdels representanter i Andra Kammaren. När då en del äfven af representanterna på norrlandsbankarna här uppträda och förfakta bolagens intressen, blir det svårare att vinna gehör för den fråga, som ligger denna landsdel närmast om hjärtat.

Men huru förhåller det sig nu verkligen med det påstående, som Kungl. Maj:t här framkastar utan bevisning, att landtmännen skulle sopas bort från denna kammare om det ej blef proportionella

val? För så vidt jag förstår, så, om vi vilja vara uppriktiga, kan man i hvarje fall icke komma längre än till den slutsatsen, att vi icke veta huru det kommer att gå i detta fall vid tillämpningen af det ena eller andra valsättet. I fråga om enmansvalkretsar och majoritetsval har man dock en erfarenhet. I de länder, där detta tillämpats, ha val efter detta valsätt med allmän rösträtt utfallit proportionellt, så att alla samhällsklasser blifvit representerade. I Norge t. ex. till och med segrade högern, då allmän rösträtt införts. Det är den enda erfarenhet man har. Men huru det kommer att gå hos oss med landtmännen vid tillämpningen af de proportionella valen, det veta vi icke bestämdt. Men skall man döma efter sannolikheter, måste jag i fråga om detta Kungl. Maj:ts tal i propositionen till Andra Kammarens landtmän säga: rösten är Jakobs, men mina herrar, hvar äro händerna?

I dessa föreslagna stora läns valkretsar, där valledningen skall förläggas till residensstaden, hvilka tro herrarna där blir uppsatta som kandidater? Jo det ställer sig nog så, om man vill döma efter sannolikhetsberäkningar, att det mindre ofta blir den anspråkslöse dannemannen, utan det måste bli personer, som äro kända i hela kretsen och som ha utsikter att gå i alla valdistrikten. Det är därför större sannolikhet för att det blir s. k. herremän, vare sig nu konservativa, på den konservativa sidan, eller liberala, på den liberala sidan. Detta är den enda sannolika slutsatsen man kan draga i fråga om verkningarna i denna punkt af att införa proportionellt valsätt enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Jag tror därför, att vi alla böra taga i noga öfvervägande hvad framtiden kan bära i sitt sköte och icke obetingadt biträda Kungl. Maj:ts förslag i blind tro på de grunder, som utvecklats i detsamma.

Herr Hjärne: Herr talman! Jag skall icke ingå på några detaljbetraktelser, liksom de föregående talarne, öfver de olika punkterna i Kungl. Maj:ts nu framlagda rösträttsförslag. Jag vill endast med anledning däraf begagna tillfället att för egen del inlägga en svag protest mot en villfarelse, som här flera gånger framställt och som, om icke någon gör någon invändning däremot, kanske i en framtid rent af kommer att betraktas såsom ett slags trosdogm i politiskt afseende.

Man talar om att den senaste härordningsreformen, som ju medförde värnpliktens utsträckning, ovillkorligen påkallar den allmänna rösträtten. Jag vill för min del framhålla det, att värnpliktens utsträckning påkallar enligt min tanke endast rösträttens utsträckning i samma mån som värnplikten blifvit utsträckt. Jag finner det alldeles i sin ordning, att de medborgare, som komma att undergå en utsträckt värnpliktstjänst, också må af staten tillerkännas rösträtt och därmed erkännas såsom politiskt myndige. Hvad följer däraf? Däraf följer naturligtvis endast det, att de nya årsklasser af värnpliktige, som komma att undergå en sådan utsträckt värnpliktstjänst, också komma att få rösträtt, oberoende af andra rösträttsvillkor. Men det följer ingalunda däraf, att en hel

*Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

*Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

hop andra medborgare, som för närvarande icke åtnjuta rösträtt, men som icke alls fått sig någon ökad värnpliktstjänst pålagd, därför skall tillerkännas rösträtt. Jag finner det således alldeles i sin ordning om Kungl. Maj:t gått så till väga, att Kungl. Maj:t gifvit dessa nya årsklasser af värnpliktige rösträtt, men däremot icke gifvit rösträtt åt dessa, som i massa poeka på rösträtt, men som icke ha något verkligt anspråk att åberopa. Så har emellertid Kungl. Maj:t icke gått till väga. Kungl. Maj:t har gifvit rösträtt äfven åt en hel mängd medborgare, som icke på grund af ökad värnplikt ha något anspråk i den vägen att åberopa. För min del kan jag icke finna något annat än att Kungl. Maj:t gjort en öfverloppsgärning med afseende å rösträttens utsträckning, en öfverloppsgärning, för hvilken alla, som svärma för den allmänna rösträtten, borde vara Kungl. Maj:t tacksamma och icke komma med några ytterligare yrkanden.

Det är hvad jag velat anmärka i fråga om denna punkt.

Vidare vill jag framhålla, att det synes mig högst underligt, att, då man talar om rösträttens utvidgning i sammanhang med värnpliktstjänstens utsträckning såsom ett medel att göra medborgarna allt mer och mer inbördes solidariska för rikets försvar och allmänna angelägenheter öfver hufvud taget, man i debatten om rösträtten vädjar till det mest krassa klassintresse. Däremot vill jag inlägga en ännu mycket starkare protest än mot den förra villfarelsen. Det förundrar mig icke att höra sådana vädjanden af den ärade representanten från Ystad. Af honom kan man vänta detta på grund af den politiska trosbekännelse, han sade sig omfatta. Däremot förvånar det mig, att en sådan man som den siste talaren på stockholmsbänken med sina skarpa juridiska insikter och omfattande statsvetenskapliga bildning kan vilja ställa sig på klasskampens ståndpunkt. när det gäller frågan om rösträttens organisation. Det visar ju endast, att han för att vinna dessa folkmassor, som känna sig förbisedda och eftersatta, helt och hållet sätter tillbaka den moderna statsvetenskapens och den moderna politikens kraf. Jag hade för min del icke väntat mig något sådant från honom och andra med honom liktänkande, som inneha sådana förut-sättningar att bedöma politiska frågor efter de nya statsrättsliga grundsatser, som öfver allt annorstädes med allt större kraft häfdas.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Om vi skulle få en rösträttsreform, fotad på de grunder, som den senaste talaren tillåtit sig här framföra, då skulle vi komma därhän, att, när vi bli befriade från krig, då behöfves ej heller någon rösträtt. Förstod jag honom rätt, fanns det ingenting annat här i världen som kunde berättiga till rösträtt än fullgörandet af värnpliktstjänsten. Det skall jag be att få protestera emot, att det är den enda medborgerliga skyldighet, man pålägger vår nation. Vi hafva väl en hel del andra skyldigheter än att uteslutande gå i knekttröja.

När sedan talaren sade, att jag gjort mig till målsman för en krass klasspolitik, ber jag få säga, att jag ansett mig skyldig att

svara på den krassa klasspolitik, som gör sig gällande i den kungliga propositionen. Ty denna är byggd på krass klasspolitik; och då jag anser mig vara representant just för den klass, som här är tillbakasatt, har jag funnit mig böra göra en anmärkning mot det kungliga förslaget.

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammarerna.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, beslöt kammaren att hänvisa ifrågavarande proposition jämte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena till konstitutionsutskottet.

§ 2.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades herr *J. Bromées* i Billsta motion, n:o 196, till särskilda utskottet.

Vid föredragning vidare af herr *G. Janssons* i Krakerud motion, n:o 197, begärdes ordet af motionären,

herr Jansson i Krakerud, som yttrade: Herr talman! Jag beklagar, att jag vid ett så olämpligt tillfälle som detta måst begära ordet, men jag kan icke underlåta att yttra mig rörande det nu föredragna ärendet.

Vid genomläsandet af Kungl. Maj:ts proposition angående revision af väglagen finner man, att de myndigheter, som varit i ärendet hörda, icke haft full kännedom om huru § 35 i väglagen i praktiken tillämpats. Det är med anledning däraf, som jag anser mig redan nu böra lämna åtskilliga upplysningar, huru gällande väglag praktiserats inom den del af landet, där jag är bosatt. Det förhåller sig nämligen så, att såväl länsman som nämndemän alltid haft den öfvertygelsen, att de haft hvar sin röst vid vägsyners hållande, men att däremot länsmannen för öfrigt under hela året, då det gäller att reparera uppkommande brister, alltid haft ensam beslutanderätt. På detta sätt ha såväl den gamla som den nya väglagen tillämpats, så långt jag minnes tillbaka. Och detta har icke föranlett några som helst oegentligheter eller trakasserier. Det är först på senare tiden, som länsmännen hafva fått klart för sig, att de ensamma hade beslutanderätt vid vägsyners hållande. Och denna makt, som de funnit att de äga, ha de begagnat på mycket olika sätt.

Jag skall endast taga mig friheten berätta, huru två länsmän inom Värmland gått till väga.

Den ene länsmannen, då han fick klart för sig, att han hade beslutanderätt vid vägsyners hållande, besvarade icke nämnden vidare, utan reste omkring och synade landsvägarna och anmärkte de brister, han ansåg vara nödiga att afhjälpa. Öfver detta förfarande har nämnden och äfven de väghållningsskyldige icke fört någon klagan eller visat sig missnöjda, beroende naturligtvis därpå, att det var en förständig länsman, som förstod sig på, huru vägarna egentligen skulle underhållas.

Den andra länsmannen, hvarom jag talat, ansåg i alla fall,

*Remiss af
proposition
angående val-
rätt till Andra
Kammaren.
(Forts.)*

ehuru han visste att han själf hade beslutanderätt, att nämnden skulle vara närvarande vid vägsyners hållande; och det var han mycket noga med, att det aldrig inträffade, att någon var frånvarande. Men första året — det är icke mer än ett par år, sedan han fick detta klart för sig — första året, när han begynte med vägsyner, införde han en ny ordning. De grusmassor, som synenämnden beslutat skulle påföras, hade de väghållningsskyldige fått köra på och bredt ut på vägen, så att allt var i ordning, när restsynen inträffade. Men denna länsman ansåg, att man borde lägga dessa grusmängder i högar, så att t. ex. om å ett vägstycke det erfordrades 20 lass grus, skulle hvarje lass läggas i två högar, således 40 högar vid vägkanten. Detta föranledde för det första obehag för vägfärande, synnerligen nattetid, i ty att de riskerade att köra omkull på dessa grushögar. Därjämte blef följen den, att de väghållningsskyldigeingo nästan dubbelt så mycket besvär med afseende på vägunderhållet. Ty om man tänker sig, att en del af dessa ha 4 till 5 kilometer till sina vägstycken, så få de först lägga ut i högar på vägen det grus, som skall påföras, och därefter begifva sig hem och så, sedan vägsyn har hållits, återigen fara tillbaka till samma vägstycken för att ösa omkring dessa högar. Det var ju alldeles klart, att nämnden icke kunde komma öfverens med länsmannen om dessa nya åtgärder. Synenämnden gjorde också anmärkning därom vid första synen. Men dessa anmärkningar fäste då länsmannen intet afseende vid. Följen blef, att, då restsynen skulle hållas, en nämndeman blef sjuk och icke kunde infinna sig vid nämnda syn. Men detta skulle han icke ha gjort. Ty länsmannen skref ut stämning på honom. Han fick infinna sig vid häradsrätten, och där vardt han dömd att böta 10 kronor. Således ha vi redan där ett exempel på, att en oaflönad nämndeman har fått plikta 10 kronor, därför att han icke velat sitta såsom en dekoration och åka med länsmannen, då han synade vägstyckena. Det är alldeles klart, att, när länsmannen låter honom veta, att det icke tjänar någonting till att han är närvarande, följen skall blifva den, att han icke infinner sig vid vägsyner. Jag har här ett utdrag ur domboken, om det är någon af herrarna, som tviflar på hvad jag sagt. Det kan naturligtvis icke falla mig in att besvara herrarna med att läsa upp det. Men det finnes ju rätt många jurister i denna kammare, som kanske önska veta, efter hvilken paragraf han blef dömd. Jag skall därför blott läsa upp ett par rader af detta utslag: »Alltså pröfvar häradsrätten jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen rättvist döma Anders Andersson att härför till kronan böta tio kronor.»

Sedan den nya väglagen trädt i kraft, hafva på initiativ af de väghållningsskyldige byggts både många och långa vägar; åtskilliga väghållningsdistrikt hafva till och med byggt fullt ut lika mycket nya vägar, som de gamla. Detta vittnar väl om, att de väghållningsskyldige verkligen önska att få till stånd så mycket landsvägar som möjligt för att sedan kunna få trafikera dessa. Men då så är, att de gjort så stora uppoffringar för att åstadkomma landsvägar, hvilka de hafva behof af att trafikera, så bör det väl också

vara alldeles klart, att de vägbyggnadsskyldige likaså äro villiga att *underhålla* dessa vägar. Att då, i likhet med hvad som föreslås i Kungl. Maj:ts föreliggande proposition, beröfva nämnden rätt att hafva sitt ord med i laget när det gäller afsyning af vägar, som de, både nämnden och öfriga väghållningsskyldige, anse sig behöfva trafikera, det torde väl vara oegentligt.

Remiss af proposition angående valrätt till Andra Kammaren.
(Forts.)

Herr talman! Jag har endast velat lämna dessa upplysningar för att det särskilda utskottet måtte blifva i tillfälle att taga dem i öfvervägande, då det skall afgifva sitt utlåtande. Jag skall därför icke inlåta mig på någon kritik angående de förhållanden jag nu relaterat, utan yrkar endast, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja min motion i ärendet, då densamma remitterats till nämnda utskott.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande motion jämte det af motionären nu afgifna yttrandet öfverlämnades till särskilda utskottet.

Härefter öfverlämnades:

herr *V. L. Molls* motion, n:o 198, till konstitutionsutskottet; och herr *J. Sjöbergs* motion, n:o 199, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter lagutskottets utlåtanden n:is 5, 6 och 7.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes kommitterades för vården om Andra Kammarens ekonomiska angelägenheter utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om åtgärder för beredande af ökad utrymme åt kammarens kansli.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

herr *K. G. Karlsson* i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Jag har begärt ordet för att hos kammaren anhålla om tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa en interpellation. Denna grundar sig på följande förhållande.

I midten af 1890-talet byggdes invid Göteborg en kasern för Första Göta artilleriregemente. I den ursprungliga byggnadsplanen ingick särskild sjukhusbyggnad med isolerad läge. Emellertid slo-

Interpellation.
(Forts.)

pades af för mig obekant anledning denna del af planen, och sjukafdelningen inrymdes uti en ursprungligen till batterilogement afsedd lägenhet, hvilken står i förbindelse med den öfriga delen af kasernen och ligger ofvan ett af batteriernas logementer. I denna lägenhet med absolut omöjlighet för isolering har sjukhuset hittills fungerat och under tiden varit belagdt med difteri, skarlakansfeber, tuberkulos och andra smittosamma sjukdomar.

Då nu i och för regementets utvidgning och omdaning åtskilliga om- och tillbyggnader af logementerna försiggå, borde man ju haft rättighet hoppas, att sjukafdelningen, hvars hittillsvarande lokaler hädanefter skola användas till logementer, skulle erhålla ett sundt och lämpligt läge med möjlighet för isolering af sådana sjuka, som misstänkas lida af smittosam sjukdom. I stället har emellertid sjukafdelningen åter byggts tillsamman med logementer och inhysts i en af de gamla stallarne på en plats så olämplig, att ett för ändamålet mindre passande läge knappast torde stå att uppleta på hela kasernområdet. Den har nämligen förlagts emellan smedjan och kokinrättningen. Sistnämnda byggnad bortskymmer sol och ljus för sjukafdelningen och kan därtill, genom det larm, stötande och hackande, som där ständigt pågår, såsom oljudscentrum öfverträffas endast af den på andra sidan belägna smedjan. Hurudant lugnet och friden, så viktiga för ett sjukhus, här skola blifva, är lätt att förstå.

Men icke nog härmed. Då regementets numerär är stadd i tillväxt, borde väl åtminstone lika stort utrymme som förut — 40 à 50 sängar anvisats. Så har emellertid icke skett. Den nya sjukafdelningen, förlagd till två rum med tillsammans endast *en* ingång — så att man måste gå igenom det yttre rummet äfven om man endast har ärende till det inre — lämnar icke plats för mera än 22 sängar. Att detta är för litet för en manskapsstyrka, som under sommaren kan uppgå till nära 1,000 man, torde icke vara svårt att förstå.

Då utrymmet tilltagits så knappt, har man gifvetvis icke heller sörit för en tidsenlig inredning. Redan det begränsade område, som anvisats för sjukafdelningen, har hindrat detta. Hvar skulle här operationsrum och isoleringsafdelning kunna förläggas? Man synes ha ansett dylika anordningar fullständigt öfverflödiga, ty vid bestämmandet af afdelningens förläggning hafva de ej tagits med i räkningen.

När alla här omtalade förhållanden tagas i betraktande, inställer sig ovillkorligen den misstanken, att ingen person med begrepp om hälso- eller sjukvård blifvit i saken tillfrågad. Det lär också förhålla sig så, att åtminstone regementets egna läkare hållits fullständigt utanför denna dem så nära liggande sak och icke blifvit i något afseende rörande densamma tillsporda.

Vi fordra mycket af våra militärläkare och detta med all rätt, ty på deras sätt att sköta sitt ansvarsfulla värf kunna i icke oväsentlig mån de värnpliktiges hälsa och lif vara beroende. Men då måste man äfven se till, att de afdelningar, där de arbeta, äro i sådant skick, att de möjliggöra en rationell sjukvård.

På grund af hvad jag nu anfört och med anledning af den stora betydelse, här berörda sak äger just nu, då stora kasernbyggnader landet rundt pågå eller förberedas, anhåller jag om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa följande frågor:

1) Är det med herr statsrådets vetskap som den redan förut otidsenliga och olämpligt placerade sjukafdelningen vid Första Göta artilleriregemente i en tid, då regementet undergår nydaning och utvidgning, förflyttas på ett sådant sätt, att den blir ännu mera otidsenlig, olämplig och otillräcklig med afseende på utrymme och isoleringsmöjligheter?

2) Kommer herr statsrådet att vidtaga åtgärder för att vid ifrågasvarande regemente åstadkomma tillfredsställande anordningar i berörda afseende?

3) Anser icke herr statsrådet det vara nödvändigt, att de militära myndigheter, som hafva arméns nybyggnader om hand, vid uppgrändet af planer till militärsjukhus äfvensom vid mera genomgripande förändringar uti kasernernas sjukafdelningar åläggas att höra medicinska auktoriteter samt att lämna de af nyanläggningen eller ändringarne berörda truppförbandens läkare tillfälle att i saken yttra sig?

Ifrågavarande framställning blef på begäran bordlagd.

§ 7.

Afgåfvos motioner af:

herrar *E. A. Lindblad* och *E. G. H. Åkerlund*, n:o 200, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891; och

herrar *G. M. Sandin* och *M. Matsson*, n:o 201, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om inskränkning i söndagsarbete.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *V. L. Moll* under 8 dagar från och med den 11 februari, och
herr *H. Hedlund* „ 4 „ „ „ „ „ 11 „ .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,43 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Lördagen den 11 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkareintyg:

Att borgmästaren B. Lindgren, ledamot af Riksdagens Andra Kammare, på grund af akut halskatarr är förhindrad att bevista morgondagens plenum i Andra Kammaren, intygar

Stockholm den 10 februari 1905

I. Hedenius,
leg. läkare.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *O. W. Virgin* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 5 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900; och

angående försäljning af Gottlands artillerikårs, inom Visby stad belägna kaserntomt med därå befintliga byggnader.

De kungl. propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 4.

Jämlikt därom förut fattadt beslut företogos nu val af dels tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till

valmän:

herr <i>F. Andersson</i> i Helgesta	med 166 röster,
„ <i>C. J. Berggren</i>	„ 166 „
„ <i>B. Dahlgren</i>	„ 166 „
„ <i>O. G. Eklund</i>	„ 166 „
„ <i>L. Eriksson</i> i Bäck	„ 166 „
„ <i>H. Hedlund</i>	„ 166 „
„ <i>C. J. Jakobson</i>	„ 166 „

herr	<i>L. J. Jansson</i> i Djursätra	med 166 röster,	
"	<i>J. P. Jespersion</i>	" 166	"
"	<i>J. M. Johansson</i> i Mellbyn	" 166	"
"	<i>C. J. Jonsson</i> i Skog	" 166	"
"	<i>P. Nilsson</i> i Bonarp	" 166	"
"	<i>J. Nydal</i>	" 166	"
"	<i>A. Olsson</i> i Mårdäng	" 166	"
"	<i>A. Olsson</i> i Tyllered	" 166	"
"	<i>C. Olsson</i> i Viken	" 166	"
"	<i>H. F. A. E. Pantzarhielm</i>	" 166	"
"	<i>J. P. Persson</i> i Hult	" 166	"
"	<i>K. A. Staaff</i>	" 166	"
"	<i>O. H. Ström</i> i Nederkalix	" 166	"
"	<i>A. Thylander</i>	" 166	"
"	<i>C. J. Öberg</i>	" 166	"
"	<i>H. G. P. Öhngren</i>	" 166	" och
"	<i>S. T. Palme</i>	" 165	" .
Herr	<i>R. Ekholm</i> erhöill 1 röst.		

Suppleanter:

herr	<i>C. P. Jansson</i> i Edsbäcken	med 157 röster,	
"	<i>A. C. Gunnarsson</i>	" 156	"
"	<i>R. Ekholm</i>	" 156	"
"	<i>J. A. Jonsson</i> i Hökhult	" 155	"
"	<i>S. M. Petersson</i> i Snällebo	" 154	" och
"	<i>J. Forssell</i>	" 154	" .

Ordningen mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 6.

Föredrogs herr *K. G. Karlssons* i Göteborg vid kammarens närmast föregående sammanträde framställda och då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet få framställa spörsmål; och blef berörda anhållan af kammaren bifallen.

§ 7.

Efter föredragning vidare af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades:

herrar *E. A. Lindblads* och *E. G. H. Åkerlunds* motion, n:o 200, till särskilda utskottet; och

herrar *G. M. Sandins* och *M. Matssons* motion, n:o 201, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 8.

Föredrogs, men bordlades åter kommitterades för vården om Andra Kammarens ekonomiska angelägenheter utlåtande n:o 1.

§ 9.

Härefter föredrogs hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

bankoutskottets memorial n:o 3, angående pension åt pappersmästaren vid Tumba bruk *P. G. Öberg*; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 kap. 20 § strafflagen;

n:o 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om oäkta barns arfsrätt efter moder och modernefränder; och

n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande bestämmelser rörande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka m. m., prästgård samt tingshus och häradsfängelse.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Afgåfvos motioner af:

herr *C. J. Berggren*, n:o 202, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891; och

herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 203, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppåtande af kronojord för framdragande af vissa elektriska ledningar;

n:o 13, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolag af mark från kronodomänerna Väderbrunn n:o 1, Lilla eller Tyska kungsladugården och Stora kungsladugården i Södermanlands län; och

n:o 14, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronans andel i det till roten n:o 80 Skytt vid Västerbottens regemente hörande soldattorpet; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående nedläggning af afgiften för inrikes postförsändelses rekommendation m. m.;

n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående nedläggning af afgiften för inrikes postpaket m. m.;

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående viktsatsen för inrikes bref;

n:o 4, i anledning af väckt motion angående befrielse för allmänna hypotekskassan för Sveriges städer från skyldighet att förse sina obligationer med stämpel;

n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 12 § b) bevillningsförordningen; och

n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om taxeringsmyndigheternas sammansättning och arbetsätt samt grunderna för fastighetstaxeringen.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. E. Johansson</i> i Berga under	2	dagar fr. o. m. den 13 febr.
„ <i>C. P. Jansson</i> i Edsbäcken	3	„ „ „ „ „ 13 „
„ <i>P. A. Larsson</i> i Säby	10	„ „ „ „ „ 14 „
„ <i>C. J. Jakobson</i>	8	„ „ „ „ „ 15 „ o.
„ <i>K. F. G. Almqvist</i>	2	„ „ „ „ „ 13 „ .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,53 f. m.

In fidem
Herman Palmgren.